

Beste leden en sympathisanten,

Het jaar 2007 is voor onze René De Clercqstichting een jaar van herdenkingen

6 april 2007

25 jaar geleden, hebben wij de stoffelijke resten en het grafmonument van René De Clercq vanuit Maartensdijk (Nederland) naar zijn geboortedorp Deerlijk overgebracht. De dichter rust nu voor altijd in Vlaamse aarde aan de Sint-Columbakerk op 100 meter van zijn geboortehuis. De gedenksteen is een creatie van de Gentse beeldhouwer Jozef Cantré.

12 juni 2007

75 jaar geleden stierf René plots, nog geen 55 jaar oud, tijdens een bezoek aan zijn vrienden Pieck in Maartensdijk (NL). Hij werd er begraven op het stemmige kerkhof van de Lage Vuursche. Op die dag is er jaarlijks een herdenking aan zijn graf en dit jaar wordt deze besloten met een concertavond.

14 november 2007

130 geleden werd René als voorlaatste en vijftiende kind geboren in de Leegstraat, nu René De Clercqstraat. Zijn geboortehuis is wettelijk beschermd, gerestaureerd en tot zijn museum omgebouwd. Jaarlijks komen meer dan 3.000 bezoekers langs om zijn museum te bezoeken.

Elk jaar doen we een oproep tot steun

Telkens reageert u hierop met enthousiasme en het aantal sponsors stijgt elk jaar. Alle bijdragen, hoe klein ook, zijn welkom. Wie een bewijs van storting wil, bekommt het op aanvraag. Het is dankzij uw financiële inbreng dat wij ieder jaar erin slagen ons programma waar u meer over verneemt in deze nieuwsbrief, te realiseren.

STEUN ONS RENÉ DE CLERCQMUSEUM

Schrijf uw bijdrage over op rek. nr. 463-5147011 van de René De Clercqstichting

Beschermend lid: €25

Steunend lid: €15

Gewoon lid: €10

JAARPLANNING 2007

Vijftiende Vlaamse Zangavond

Vrijdag 23 februari om 20 uur in d'Iefte, Hoogstraat 122, Deerlijk.

Toegangsprijs: € 5, zangboekje en drankje inbegrepen.

Drie zangkoren: Seniorenkoor Bekaert Zwevegem, Koninklijk Parochiaal Koor Sint-Lodewijk en het Sint-Cecilia Koor Deerlijk ondersteunen de massazang. Dirigente en soliste is Monique Naessens. We zingen samen de mooiste Vlaamse liederen.

Elk jaar noteren wij méér deelnemers.

Wij verwachten u samen met familie en vrienden!

Tijdelijke tentoonstelling over René De Clercq en Deerlijk

De tentoonstelling loopt van zondag 22 april tot en met zondag 17 juni

De tentoonstelling is elke zondagnamiddag open van 14.30 uur tot 18 uur. Ze kan elke dag bezocht worden door groepen (vanaf 10 personen) mits voorafgaande afspraak op het nummer 056/72.86.70 van Jan Dhaluin.

Dinsdag 12 juni speciale hulde ter nagedachtenis van Renés 75 jaar overlijden

om 19 uur aan zijn grafmonument

Elk jaar, op De Clercq's sterfdag 12 juni (1932) vindt, in samenwerking met Ic Dien, aan het graf een plechtigheid plaats met een spreekbeurt, samenzang en bloemenhulde.

Kom en breng een tuil veldbloemen mee.

om 20.15 uur in het ontmoetingscentrum d'Iefte

Een concert met voornamelijk liederen en gedichten van René De Clercq. De liederen, bekende maar ook minder bekende, krijgen een nieuw fris tintje en worden gezongen door Wim Vancauwenberghe, op piano begeleid door Didier Debels, dwarsfluit Dieter Loose en cello Marlon Dek. Voor het woordgedeelte zorgt Nathalie Deknudt.

Midzomermarkt: het museum wordt voor één dag estaminet Het Damberd

Zondag 24 juni vanaf 14 tot 21 uur

Een jaarlijks weerkerend volksfeest in het centrum van Deerlijk. Het museum wordt opnieuw wat het was bij de geboorte van René De Clercq: estaminet *Het Damberd*. In het unieke kader van de herberg, gebouwd in 1790, kan je proeven van onze zelfgebakken taart, streekbier van het vat, accordeonmuziek en straatmuzikanten. Bij zon of regen: steeds leute en plezier... en je spekt ook onze kas!

Fietsfeest in de Leiestreek

Zondag 1 juli vanaf 9 tot 18 uur

Ons museum ligt aan een knooppunt van het fietsnetwerk van de Leiestreek. Jaarlijks wordt een fietsfeest georganiseerd met een stopplaats aan het museum.

Boekenverkoop in het museum

Elke zondagnamiddag van 8 juli tot 21 oktober

In de bakkersoven zijn oude boeken te koop. Privépersonen schenken ze en wij verkopen ze aan een lage prijs. Met de winst ervan spijzen we onze kas! Veel boekenliefhebbers maken tevens van de gelegenheid gebruik om een kijkje te nemen in het museum.

Openmonumentendag

Zondag 9 september van 10 tot 18 uur

Het thema van Openmonumentendag staat dit jaar in het teken van *Wonen*. Dit thema past uitstekend bij de werking van het museum. Het gebouw uit 1790 werd vakkundig gerestaureerd en ingericht volgens de tijd van toen.

Jaarlijkse rondleiding voor het lager onderwijs van Deerlijk

Twee weken in de maand september

Gedurende twee weken organiseren wij voor de leerlingen van het vierde leerjaar een zoektocht naar de plaatselijke geschiedenis van onze gemeente. De kerk met zijn merkwaardig Sint-Columbaretabel en de Deerlijkse drie groten: Pieter-Jan Renier, Hugo Verriest en René De Clercq komen hierin ruimschoots aan bod.

Jaarlijks verteltheater voor de derde kleuterklassen van de regio

Heel de maand november, telkens twee opvoeringen in de voormiddag

Opa Jan, oma Mieke, nonkel Arnold en nonkel Hugo spelen het verteltheater: "Hoe leefden onze grootouders". We zijn al aan de negende jaargang toe en de 327ste opvoering.

Voordracht door dr. Pieter Van Hees: René De Clercq in Nederland

Dinsdag 11 december om 20 uur in d'Iefte, Hoogstraat 122, Deerlijk.

Van Hees, leerling van professor Geyl, zal ons onderhouden over het Nederland waarin De Clercq terecht kwam. Hoe stonden de Nederlanders toen tegenover België en de Vlaamse Beweging? Wie waren de uitgevers Van Looy, Van Dishoeck, Veen? Waar moeten we De Clercqs Nederlandse vrienden situeren? Welke was de Nederlandse wetgeving t.o.v. de Vlaamse politieke vluchtelingen?

OPENINGSUREN MUSEUM

elke zondagnamiddag van 22 april tot 28 oktober van 14.30 tot 18 uur
gratis toegang

RONDLEIDINGEN MET GIDS

elke dag van het jaar
vooraf reserveren: 056/72.86.70
kostprijs: 20 euro (40 minuten) en 30 euro (80 minuten)

ARCHIEF RENÉ DE CLERCQ

Magda Ver Gucht, Gemeentehuis, Harelbekestraat 27, 8540 Deerlijk
telefoon (kantooruren): 056/69.47.39
e-mail: archieff@deerlijk.be

VOOR ALLE INLICHTINGEN

Jan Dhaluin, René De Clercqstichting, Vichtesteenweg 15, 8540 Deerlijk
telefoon: 056/72.86.70
e-mail: dhaluin.dekeyser@pandora.be

www.renedeclercq.be

alle informatie over René De Clercq en zijn museum

René De Clercq 75 jaar geleden overleden

Zijn gezondheidstoestand als leraar in Gent

Reeds van toen hij leraar was aan het atheneum aan de Gentse Ottogracht, horen we van gezondheidsproblemen bij De Clercq. Zoals algemeen bekend, leidt De Clercq buiten de lessen een liederlijk leven waarbij wel eens een nachtje wordt doorgestoken. Collega Jef Arras getuigt: *Om kwart vóór 8 waren Goossenaerts en uw dienaar frisch op hun post, en hielden ernstig les; Clercqsken is dien dag afwezig geweest, en is van morgen aan de prefect gaan vertellen dat hij gisteren weer zoo ellendig oan de moage gepakt was.* Uit een brief van luitenant-generaal Deprez aan Leon Defraeye d.d. 22 januari 1935 leren we dat zelfs zijn eerste vrouw Marie hem, ondanks haar invloed, toch niet kon beletten *eenige pintjes te drinken die hem schade aan de maag deden.*

In februari 1909 is hij 15 dagen thuis met een verstuiking, de tweede helft van februari met influenza, verdergezet door een chronische maagvliesontsteking. Het ziekteverzuim wordt op 1 mei en 1 juni telkens met een maand en op 1 juli voor onbepaalde tijd verlengd. Op 30 juli wordt hij met een dienststaat van 9 jaar en 5 maanden gehoord¹. Er wordt gedacht aan een andere betrekking dan het leraarsambt en zelfs aan vervroegde pensionering maar uiteindelijk herneemt hij, nog maar op halve krachten. Op 11 oktober na de geboorte van het derde kind Joost, overlijdt zijn dertigjarige vrouw, na een kort ziekbed aan een tyfusbesmetting. Volgens dr. Hulpiau hertrouwt De Clercq op 30 mei 1910 met Alice, een jongere zuster van zijn overleden vrouw 'na een periode van depressie, eigen ziekte en rouw'. In zijn bundel *Uit de diepten* schrijft De Clercq de problemen van zich af o.m. in het gedicht *De Grotten* waarin hij zijn huwelijksreis met Alice naar de grotten van Han beschrijft:

*O wee mij die begrijp! Dit zijn mijn eigen nooden!
Mijn tegenspoed en kamp; mijn ziekte; ruk op ruk
't Verlies van al 't verworvene!
Dit zijn in 't jong bestaan de vroege duurzame dooden;
Mijn ondermijnde kracht, mijn ingestort geluk;
Dit zijt gij, schoone vrouw, mijn eeuwige afgestorvene!*

Zijn gezondheidstoestand na de oorlog

Het hoeft geen betoog dat De Clercqs levensstijl en het jachtige leven als toppropagandist van het activisme veel krachten hebben gevraagd. Na het debacle van 1918, blijft De Clercq aanvankelijk strijdbaar. Hij zit wel financieel aan de grond en moet zich bv. 's winters verwarmen in openbare gebouwen. In 1920 horen we weer van *zenuwspanningen en de toenemende last met de slepende maagkwaal*. De voortdurende financiële zorgen maken alles nog erger. Op 6 augustus 1920 lezen we: *Ik ook ben zeer vermoeid, en heb wat last van de maag*. En een dag later - hij hoopt op goed nieuws omtrent de mogelijkheid om geld te lenen -: *Dan zullen alle zorgen uit mijn hoofd zijn; wat veel zal bijdragen tot mijn gezondheid*. In juni 1922, na het vertrek van Frits Van den Berghe en Gust De Smet naar Vlaanderen verzeilt hij in een depressie. Volgens biograaf dr. Hulpiau maken 'Vermoeidheid, overspanning, herhaalde aanvallen van malariakoorts, de maagkwaal, eenzaamheid en nijpende geldzorgen van deze periode een bijzonder moeilijke tijd'.

O.m. door zelf te leren componeren werkt hij zich uit zijn depressie. In 1929, ten tijde van de clementiewet, worden de klachten over zijn gezondheid weer talrijker. Volgens zijn biograaf heeft hij weer 'last van de chronische maagkwaal en moet voortdurend rust nemen'. Men ziet hem fysisch achteruitgaan en zichtbaar verouderen. Hij wil zich nog eens ten volle inzetten voor de zgn. derde Raad van Vlaanderen. In 1932 worden de klachten over zijn gezondheidstoestand zeer frequent. Hij moet zijn krachten doseren. Het gebeurt nu vaker dat hij zijn wekelijkse weekeindbezoek aan de familie Pieck op de Hollandse Rading moet afzeggen, omdat hij de verplaatsing niet aankan. Naast de maagklachten heeft De Clercq waarschijnlijk ook geen al te sterk hart, een

frequente aandoening bij verschillende van zijn familieleden. Ondanks een penibele gezondheid moest De Clercq volgens vele getuigen van geen dokters weten.

Zijn laatste levensdagen en het einde op 12 juni 1932

Op zaterdag 21 mei 1932 zit De Clercq nog de algemene vergadering van de *Dietsche Bond* te Utrecht voor en leidde er zoals gewoonlijk de debatten met kracht en tact. Hij hield er een piëteitsvolle rede ter nagedachtenis van zijn vriend Mr. Pieter Willem De Koning. Ook de twee volgende dagen nam hij actief deel aan de *Dietsche Landdag* en alhoewel velen bemerkten hadden dat hij met zijn valse kleur en ingevallen wangen er allesbehalve goed uitzag, zullen ze toch wel niet gedacht hebben dat het met zijn maagkwaal deze keer fataal zou aflopen.

Mr. Jacobus Wijnstroom bezocht René en Ria nog in Amsterdam op zondag 5 juni, precies één week voor zijn overlijden: *Dien Zondag, 5 Juni 1932 ben ik gegaan. Ze ontvingen me in René de Clercq's werkkamer, voor de open deuren van het balkon. Het was een heerlijke lentedag, vol zon. Als gewoonlijk zaten wij een paar uurtjes over allerlei te praten. Ik hoorde natuurlijk ook van het besluit om in Maartensdijk te gaan logeeren. Ook over de komende vergadering van den Raad van Vlaanderen sprak hij veel, en wat hij daar doen zou. Toen ik wegging, stond hij rechtop in de opening der balkondeuren vóór mij. En het viel me op, sterker nog, veel sterker dan bij het binnenkomen en gedurende mijn bezoek, hoe slecht en verzwakt hij er uitzag. Zóó sterk trof me deze indruk, dat onder het huiswaarts keeren de gedachte in me opkwam: als dit eens de laatste maal geweest was, dat ik hem heb gezien. Er was gedurende mijn bezoek geen woord gezegd, dat me op deze gedachte kon hebben gebracht; hij had juist gezegd, dat hij na het gevatte besluit om eenigen tijd buiten door te brengen, vol goeden moed was op een spoedig herstel. Neen, die gedachte kon door niets anders in me zijn opgekomen dan door den indruk, dien hij bij het heengaan op mij maakte, den indruk van den afgesloofden kamper, die door onzichtbare handen bij elken schouder wordt gegrepen en wiens krakende leven wordt geschud. Ja, ik had hem daar gezien, zooals hij zichzelf gezien had in het uur, waarin hij 'De Kamper' had gedicht. 'Als het eens de laatste maal geweest was, dat ik hem heb gezien', dacht ik. Natuurlijk ontgaf ik me de sombere gedachte weer, maar toen ik een week later de verbijsterende tijding van zijn plotselinge dood ontving, herinnerde ik me haar, en was opnieuw getroffen, thans door de afschuwelijke juistheid van mijn onbestemde voorgevoel. Ik was de laatste der vrienden, die hem in zijn woning heeft gezien.*

's Anderendaags, op maandag 6 juni, vertrekt hij met sterke maagpijn en op een streng dieet naar de Piecks in de Hollandse Rading om daar op adem te komen. De Piecks waren daar ooit gaan wonen omdat de lucht er goed was voor de gezondheid van één van hun dochters die astmatisch was. De Clercq's vriend, Jacobus Wijnstroom, getuigt: *Een dokter had hij er nooit bij en wilde hij ook dezen keer niet hebben en blijkbaar knapte René aanvankelijk op want op dinsdag 7 Juni schrijft hij aan Ria: Zoete vrouwtje, Hoe gaat het? Verveel je niet al te zeer? Met mij gaat het zondank² al beter. Ik ben hier Maandag om half drie aangekomen; eerst ging ik een uurtje in 't bosch achter 't spoor liggen en om half vier was ik weer aan het station, waar de Radinger vrienden mij trouw afwachtten. Den eersten nacht reeds heb ik al veel kalmer gerust, en die groote schelmsche pijnen hebben mij niet meer bezocht. Gelukkig maar. Nu voel ik mij ondanks het betrekkelijk gure weer van uur tot uur al beter worden. Maar ik heb geduld en pas met eten op. Ik hoop dat je Zaterdag zal vinden, dat ik er al heel wat gezonder uit zie; vooral meer kleur krijg ik. De lucht is hier zoo heerlijk. Veel groeten van onze vrienden en een flinke kus van je liefhebbende man. René. Houd je kloek. Morgen schrijf ik weer. Dag vrouwtje!*

Donderdag 9 juni schrijft hij opnieuw: *Hollandsche Rading, 9 Juni 1932. Zoete vrouwtje, Een flinke kus! Je hebt me van morgen heel gelukkig gemaakt met je langen lieven brief.... Den mijnen heb je zeker ook ontvangen? Het gaat steeds beter, maar traag. Die gisting in de maag houdt nog niet op. Maar je kan gerust zijn: een verzwering is het zeker niet. Het zijn de gewone verschijnsels. Dat gaat weer over. Vanmorgen is er gelukkig zon. Dat helpt mij. En nu wat gewichtigers. Die R. v. Vl. (Raad van Vlaanderen, dixit JV) en mijn plannen daarmede, laten me niet los. Ik moet nu ingrijpen, of alles dreige mis te loopen. En toch mag ik geen groote reis, met uitslapen,*

*praten met familie, enz. daaraan wagen. Daarom zal ik hier **Zondagmorgen** vroeg met een auto naar Utrecht vertrekken; daar gaat om 7 uur 16 een trein, die ongeveer 10.30 in Antwerpen aankomt. Zoo kan ik de zitting bijwonen, zeggen wat ik zeggen moet en nog denzelfden dag zoo vroeg mogelijk en in elk geval niet laat keer ik naar de Hollandsche Rading terug. In den trein zal ik alleen zitten en rusten. Zoo zal ik zonder al te groote vermoeienissen en zonder kosten mijn Vlaamschen plicht kwijten. Breng jij Zaterdag mijn **pas** mede; een zestal cigaren uit mijn kistje, een versch hemd en wat je verder voor me moest noodig achten. Ook 4 'Noodhoorns' 2 geb. en 2 ingenaaide. (Wat leuk van die Vlaming in Parijs; breng zijn brief mede). Mijn pak is goed genoeg om naar Antwerpen te reizen.... Maak je daar niet ongerust over. De meesten zijn nog niet eens zoo goed gekleed. Jij geeft Zaterdag gewoon je les, en blijft hier zeker tot negen uur. Dan schiet ik mij direct in mijn bed en heb een goede nachtrust. Al mijn voorstudie's zijn al klaar. Vergeet mijn pas niet. Nu, vrouwtje, een zoete zoen van je liefhebbende man René. Tot Zaterdag. Veel hartelijke groeten van de familie Pieck.*

*'s Vrijdags had hij Borms nog geschreven om zich te verontschuldigen voor zijn afwezigheid op het politiek comité van de Raad van Vlaanderen maar dat hij wel de zondag zou overkomen voor de vergadering zelf. Hij schrijft intussen aan de rede die hij daar wil houden. Wijnstroom commentarieert: *Ja, zijn plannen voor het bijwonen van de vergadering van den Raad van Vlaanderen lieten hem niet los. Hij vond, dat het in Vlaanderen niet goed ging, en wilde alles in het werk stellen om de zaak in het rechte spoor te houden. Het resultaat van zijn overdenkingen der laatste weken hierover had hij nog vóór zijn vertrek uit Amsterdam in het gedicht 'De redder' neergelegd. Hoe gaarne zou hij zelf die **redder** zijn geweest!**

Nog volgens Wijnstroom kwam 's Zaterdags Ria (die dien dag geregeld in Maartensdijk een les had te geven), hem opzoeken. Zij vond hem al wat beter dan toen hij vertrok. Hij zag er ook beter uit; maar dit was niet veel anders dan de bedriegelijke schijn van wat uitwendige verbranding door de zon. Zelf was hij heel tevreden en vertrouwde op een spoedig herstel. Zij spraken nog veel over zijn gang den volgenden dag naar Antwerpen. En gelijk hij haar dien morgen van den trein had gehaald, bracht hij haar ook 's avonds weer naar het station. In den nacht daarop, Zondag 12 Juni 1932, werd hij plotseling zeer ziek. Tegen den morgen werd - voor de eerste maal sedert hij zich onwel gevoelde, en zelfs nu nog tegen zijn wil! - de dokter gehaald. Deze vond hem heel min³ en kwam dien ochtend nog eens terug. Maar toen hij aan het eind van den middag met zijn jongens uit Loosdrecht terug keerde en hem voor de derde maal wilde bezoeken, was René de Clercq reeds dood⁴. Dien avond werd Ria gewaarschuwd. Haar man had het niet eerder gewild.

*René De Clercq overleed op 12 juni 1932 bij de kunstenaarsfamilie Pieck.
Adri Pieck portretteerde de afgestorvene verscheidene malen.*

Volgens getuigenis van De Clercq's jongste dochter Marva⁵ wordt De Clercq overlijden over de Belgische radio afgekondigd. De zusters van het Heilig Hartinstituut in Heverlee hebben het gehoord en halen haar uit de klas om haar het overlijden van haar vader te vertellen. Zij beschrijft ook de lange reis van Vlaanderen naar Maartensdijk met de taxi van Leopold Matton, oud-wielrenner van Harelbeke. Aan elke overzet diende lang te worden gewacht, en troffen de Vlamingen die naar de begrafenis gingen mekaar; er bestond toen immers nog geen vaste Moerdijkverbinding.

De Clercq wordt op vrijdag 17 juni bij stralend weer begraven op het kleine kerkhof te Lage Vuursche. De belangstelling is zeer groot; professor H. Burger, A. Borms, A. Jacob en Wies Moens houden toespraken.

¹ Wij dachten dat De Clercq hoogstens van 1902 (Nijvel) les gaf. Dat kan dus max. 7 jaar geweest zijn.

² Wijnstroom merkt hierover op: *De uitdrukking, 'zondank' komt ook in zijn werk voor. Zoo In 'Harmen Riels' en in een gedicht uit 'De zware kroon'.*

³ Volgens dr. Hulpiau 'vermoedt de dokter dat de dichter lijdt aan een fel ontwikkelde maagzweer'.

⁴ Volgens dr. Hulpiau 'voert De Clercq tijdens de nacht en de dag een zware strijd met de dood. Hij overlijdt op zondag 12 juni omstreeks achttien uur'.

⁵ Interview Marva De Clercq met de auteur 1988

Samenstelling: Joost Vandommele

25 jaar geleden werd Renés graf naar Deerlijk teruggebracht

In 1982 was René De Clercq 50 jaar overleden en verviel de grafconcessie op het stemmige kerkhofje van de Lage Vuursche. In samenspraak met zijn oudste dochter Elza werd toen beslist deze niet meer te hernieuwen en het graf naar Deerlijk over te brengen. Op 6 april zijn we naar Nederland vertrokken om er de stoffelijke resten en het grafmonument op te halen.

Wij publiceren nu voor de eerste maal het verslag van deze opgraving en overbrenging:

“Op 6 april 1982 om 6 uur 's morgens vertrokken te Deerlijk: Arnold Vantieghem, schepen van Cultuur en BRT-bediende; Freddy Byttebier, leraar en voorzitter Kulturele Raad Deerlijk; Gilbert Depamelaere, leraar, schrijver van het boek *René Declercq, uit liefde alleen...* en Jan Dhaluin, zelfstandig boekhouder in een stationwagen Peugeot 504 om de stoffelijke resten van René De Clercq naar Deerlijk terug te brengen.

Samen met hen, maar met de vrachtwagen van de gemeente, vertrokken de gemeentewerklieden: Jacques Goeminne, Frans Vanwynsberghe en Noël Putman om het grafmonument van René De Clercq naar Deerlijk terug te brengen.

De eersten gingen Elza De Clercq, dochter van de dichter, wonende te Sint-Niklaas afhalen en reden dan naar de Lage Vuursche, Maartensdijk nabij Utrecht in Nederland. De stationwagen en de vrachtwagen hadden afspraak aan de kerk in Maartensdijk en met de Nederlandse begrafenisondernemer mijnheer Verwoerd om 10 uur aan het kerkhof op de Lage Vuursche zelf. Alles verliep tot op de minuut.

Niet zonder moeite werd het monument op de vrachtwagen gehesen met een traktorkraan.

Het was een ongewoon mooie lentedag, warm, windstil en omfloerste zon. De opgraving van het gebeente verliep zonder moeite. De kist was volledig verrot. In de zink stond water dat moest doorgesijpeld zijn gezien het grondwater niet zo hoog staat in de bosgrond van de Lage Vuursche.

Voorzitter Arnold Vantieghem en secretaris Jan Dhaluin volgen aandachtig de opgraving van het gebeente.

Eerst werden de grote dijbeenderen opgevist. Daarna, aan de weggant en dus verkeerd, de schedel met een volle baard en hoofdhaar. De rugwervels, ribben en andere beenderen werden in een kleine houten kist van circa 120 cm in een leeuwenvlag (die Jan Dhaluin meegebracht had) gelegd en eerbiedig toegedekt.

Van alle verrichtingen werden foto's en dia's gemaakt.

Toeval, of voorzienigheid, wie zal het zeggen? Vijftig jaar lang had Adri Pieck, schilderes en tekenares, het graf voorzien van bloemen. Zij was de nacht tevoren overleden in de leeftijd van 88 jaar. De eersten gingen het lijk groeten. Haar huisje straalde de aanwezigheid van René De Clercq nog uit. Op de piano stond nog zijn foto. In dat huis van de familie Pieck is René ook overleden en in dezelfde kamer waar Adri, bijgenaamd *zus*, nu lag, was ook René De Clercq 50 jaar geleden opgebaard.

De vrachtwagen is met de nodige documenten veilig over de grens naar Deerlijk gereden. Het gebeente, piëteitsvol in de leeuwenvlag gewikkeld, vervoerd met de Peugeot. Het gebeente bleef van dinsdagavond 6 april tot donderdag 8 april als een relikwie bewaard ten huize van Jan en Mieke Dhaluin-Dekeyser, Beverenstraat 16 in Deerlijk, in afwachting dat het nieuwe graf klaar was.

Ondertussen werd het monument door de gemeente terug opgericht.

Op Witte Donderdag, 8 april 1982 om 10 uur werd het gebeente in alle stilte onder het monument begraven door de gemeentewerkman Jacques Goeminne, schepen Arnold Vantieghem, Jan Dhaluin en Mieke Dekeyser.

René De Clercq was weer in Deerlijk waar hij geboren werd. Hij werd met grote liefde en dankzij de steun van het René De Clercq-komitee en het gemeentebestuur door bovenvermelde personen teruggebracht. Zijn geest leve verder in ons allen tot verdere bewustwording en bloei van ons volk.

Dit relaas werd neergeschreven te Deerlijk op 8 april 1982 door Jan Dhaluin.”

De opgraving en overbrenging waren stil gehouden om sensatie te vermijden. Daarna werd dit kenbaar gemaakt. De terugkeer van de ter dood veroordeelde René De Clercq (veroordeeld in 1920, hij kreeg echter clementie in 1929) werd in de media druk becommentarieerd.

Het graf en grafmonument krijgen hun definitieve bestemming aan de zuidkant van de Sint-Columbakerk. Het monument, gebeeldhouwd door Jozef Cantré, wordt vak-kundig geplaatst door de gemeentewerklieden onder het goedkeurend oog van schepenen Alfons Verbrugge.

Een overzicht:

Terug in geboortedorp. De operatie verliep strikt geheim. (De Standaard 10.4.1982)

Stoffelijk overschot overgebracht. Deerlijk volwaardig René De Clercq dorp. (Het Nieuwsblad 10.4.1982)

Deerlijkse dichter De Clercq rust thans in geboortegrond (Het Laatste Nieuws 10.4.1982)

René De Clercq rust voortaan in zijn geboortedorp Deerlijk; ook een artikel Adri Pieck overleden (Het Volk 10.4.1982)

Graf en gedenksteen René De Clercq naar Deerlijk overgebracht. Deerlijk heeft altijd van 'zijn' De Clercq gehouden. (Het Volk 11.4.1982, editie West-Vlaanderen)

Monument van René De Clercq gisteren van Vuursche kerkhof naar Vlaanderen overgebracht (Baarnse Courant 17.4.1982)

René De Clercq begraven in leeuwevlag (Het Nieuwsblad 20.4.1982)

Vijftig jaar na zijn dood is het stoffelijk overschot van René De Clercq naar zijn geboortedorp Deerlijk overgebracht. De hele operatie verliep strikt geheim. (Knack 21.4.1982)

René De Clercq weer in Vlaanderen; In alle stilte heeft men het stoffelijk overschot van René De Clercq naar zijn geboorteplaats, Deerlijk, overgebracht. ('t Pallieterke 29.4.1982)

Jan Dhaluin

Bekijk onze webstek www.renedeclercq.be

U vindt er: leven en werk van René De Clercq, al zijn gedichten, liederen en voordracht, componisten, bibliografie, foto's, publicaties, enz.

**Tineke
van
Heule,
ons
maartje,
kan
werken
gelijk
een
paardje,
kan
melken,
kan
mesten,
kan
schuren
gelijk de
beste.**

Wivine Van Assche als Tineke van Heule in de film De Clercq van Deerlijk

Heeft Tineke van Heule echt bestaan?

Dat was de vraag van een luisteraar in het namiddagprogramma Memo van Radio 2 op 13 september 2006. Radio 2 werd overrompeld met telefoontjes over allerlei verhalen, het een al straffer dan het andere. Aangezien enkele luisteraars verwezen naar de René De Clercqstichting werden wij door Radio 2 naar Brussel uitgenodigd om op deze vraag een duidelijk en juist antwoord te geven.

Heeft Tineke van Heule echt bestaan? Ja of nee of allebei?

Gilbert Depamelaere schreef destijds in zijn boek *René Declercq, uit liefde alleen...*, *Deerlijk 1977*, hierover het volgende:

“Valentine Ottevaere uit *Deerlijk*, de dochter van een welstellende industrieel, een popperig en koket ding was bevriend met René's jongste zuster Rachel. Daar zij van goeden huize was kon zij heel wat geld besteden aan elegante toiletten. Het zou wel eens kunnen dat het gekende liedje *Tineke van Heule, ons maartje* als een plagende fantasie op ‘Valentine van *Deerlijk*’ geschreven werd!

Valentine kwam voor Rachel doch met het ouder worden lonkte ze ook al een keertje vrij onschuldig naar de vrolijke student wiens hoofd ze op hol bracht. René, anders nooit te temmen, kon zomaar de gepaste woorden niet vinden om zijn liefde te verklaren aan de ruim vier jaar jongere Valentine. Eerst publiceerde hij een paar minnedichten in de bundel *Echo's, Gent 1900*, maar daar Valentine bleef doen alsof haar neus bloedde probeerde René het nu met enkele eenvoudige brieven in de hoop ergens een geschikte gelegenheid te krijgen om haar zijn gevoelens kenbaar te maken. Ook dat ging niet zonder moeilijkheden. Valentine die, zoals dat voor een freule paste, een volledig Franse opvoeding genoten had, deed stilletjes een beroep op Rachel, die maar al te graag voor *Vlaamse Heilige Geest* speelde, zodat haar vriendin de brieven slechts moest kopiëren. En René tegen zijn zus opscheppen over die prachtige volzinnen van Valentine! Rachel rept echter niet en heeft dat brievenpretje lange tijd voor zich alleen kunnen houden. Alhoewel Valentine nu stilaan ondervond dat René van haar hield, gaf ze hem toch geen duidelijk antwoord. Speelde haar betere afkomst mee of was ze een beetje bang voor de vrolijke jongeling die het dichten en boemelen voor het studeren verkoos? Ten einde raad schreef René de volgende brief aan Valentines vader”:

Mijnheer Ottevaere,

Ik zou u graag een ernstig woordje zeggen. Mag dat? En mag ik ook hopen dat dit woordje u niet zal ergeren en heel en al tusschen ons zal blijven al moest het den gewenschten uitslag missen? Uit de lezing van mijn Hagedoren moet het u gebleken zijn dat ik hartstochtelijk verliefd ben, en gij hebt misschien wel vermoed dat het meisje dat ik bemín, niemand anders is dan uw lieve dochter, mejuffer valentine.

Gij lacht misschien: Maar jongen toch, zeg dat aan haar, tracht haar te winnen!
Jawel! Doch daar juist ligt het hem! Ik heb haar zoo vaak doen begrijpen, maar telkens liet zij mij met een ontvluchtend antwoord of met hoegenaamd geen antwoord heengaan.

Heb ik daar zelf schuld aan door mijn dorpere schuchterheid, door mijn ongeschikt voordoen, of heeft zij voor mij niet de minste neiging? Ik weet het niet. In alle geval, ik wil mij aan dien twijfel, die mij van alle wilskracht en werkdadigheid berooft, voor goed onttrekken. Anders gaan mijne toekomst, mijne kunst, en ik zelf ten gronde.

Zoudt gij, mijnheer, indien mejuffer ten mijnen opzichte niet onverschillig is, zoudt gij iets hebben tegen ernstig verkeer? Wij zijn geen kinderen meer. Ik ben op mijn drieëntwintigste

jaar. Mijn studien zullen binnen een goed jaar voltrokken zijn, en daar ik in de letterkundige wereld naam heb gemaakt, mag ik hopen dat ik na een paar jaar een eervol betrekking zal bekleden. Mijne moeder kent mijne neiging en juicht mijn voornemen toe.

Ten andere, indien mejuffer noch gij, mijnheer, mijne aanvraag niet van de hand wijst, dan wordt het hoog tijd om ons, van naderbij te leren kennen.

Ten andere, indien mejuffer noch gij, mijnheer, mijne aanvraag niet van de hand wijst, dan wordt het hoog tijd om ons, van naderbij te leren kennen. Ik ben niet veel te huis; en ik heb nimmer de gelegenheid om mejuffer en woordje te spreken. Later, als ik geplaatst zal zijn, zal het nog moeilijker gaan. En nochtans, wij moeten elkander kennen, ons karakter, onze levensopvatting, ons doel.

Ik ben misschien te openhartig geweest; maar kon ik anders?

Nu gij alles weet, mijnheer, zal het u waarschijnlijk eveneens noodzakelijk voorkomen, mij over den waren toestand in te lichten.

Wees zo goed mij een antwoord te zenden, en laat dat antwoord ronduit zijn: Ja, of neen.

Ik zal, hoe het ook moge uitvallen, van allen twijfel verlost zijn, en met nieuwen moed het werk hervatten.

vergeef mij, mijnheer, mijne eenvoudige rondborstigheid en aanvaard de uitdrukking van mijne diepste hoogachting.

(get) René De Clercq
Kandidaat in de wijsbegeerte en letteren
Gent, Kalverstraat 6

Ik ben niet veel te huis; en ik heb nimmer de gelegenheid om mejuffer een woordje te spreken. Later, als ik geplaatst zal zijn, zal het nog moeilijker gaan. En nochtans, wij moeten elkander kennen, ons karakter, onze levensopvatting, ons doel.

Ik ben misschien te openhartig geweest; maar kon ik anders?

Nu gij alles weet, mijnheer, zal het u waarschijnlijk eveneens noodzakelijk voorkomen, mij over den waren toestand in te lichten.

Wees zo goed mij een antwoord te zenden, en laat dat antwoord ronduit zijn: Ja, of neen.

Ik zal, hoe het ook moge uitvallen, van allen twijfel verlost zijn, en met nieuwen moed het werk hervatten.

vergeef mij, mijnheer, mijne eenvoudige rondborstigheid en aanvaard de uitdrukking van mijne diepste hoogachting.

(get) René De Clercq
Kandidaat in de wijsbegeerte en letteren
Gent, Kalverstraat 6

Na dit initiatief moet er ongetwijfeld klaarheid zijn gekomen. Het was beslist een weigering van Valentine en meteen het einde van een periode van *afwisselend aantrekken en afstoten*. Deze afwijzing heeft hem uiteraard gekrenkt en het gedicht Tineke van Heule kan dan ook als een spotgedicht op Valentine Ottevaere geschreven zijn. (zie ook dr. Koen Hulpiau)

Liever dan een vis die in de goudzee zwemt,
Liever dan een vogel die geen sporen kent,
Liever dan een freule, Tineke van Heule,
Tineke ons maartjen in zijn hemd.

René had liever een meisje dat kon werken als een paardje, melken, mesten en schuren als de beste... en Tineke had geld noch goedje, noch landeke noch pandeke... maar een hemel is haar lachen en haar groetje...

Valentine, Maria, Emma Ottevaere, geboren te Deerlijk op 6 september 1882, trouwt later met een Harelbeekse weduwnaar Emile Vandenbossche met één dochter. Zij zelf krijgt geen kinderen en overlijdt in Harelbeke op 25 december 1954, bijna 72 jaar oud.

René De Clercq trouwt drie jaar later, op 25 augustus 1903, met Marie Delmotte een smidsdochter uit het naburige Ingoogem. Zijn dorpsgenoot pastoor Hugo Verriest zegent het huwelijk in.

Jan Dhaluin

De Clercq op een hoger platform

Ons museum beschikt vanzelfsprekend over een archief dat zich thans in het gloednieuwe gemeentehuis van Deerlijk bevindt. Men kan daar duizenden brieven, foto's, boeken, dichtbundels en andere zaken i.v.m. René De Clercq consulteren. In tijden waar de digitaliserings- en informatietechnieken een hoge vlucht nemen, spreekt het voor zich dat deze belangrijke informatiebronnen verder kunnen en moeten ontsloten worden.

Wij zijn natuurlijk niet de enige instelling die voor deze uitdaging staat. In 2004 werd, op initiatief van het Emile Verhaerenmuseum van Sint-Amands aan de Schelde, een samenwerkingsverband op poten gezet dat thans bestaat onder de naam 'Platform Literaire Erfgoedbeheerders in Vlaanderen' of 'Platform Literaire Musea en Schrijvershuizen'. Huidige deelnemers zijn: AMVC-Letterenhuis (Antwerpen), Cyriel Verschaevemuseum (Alveringem), Guido Gezellemuseum (Brugge), Herman Teirlinckhuis (Beersel), Literair museum (Hasselt), Louis Paul Boonmodule van het Stedelijk Museum (Aalst), Maurice Maeterlinckkabinet (Gent), Provinciaal Museum Emile Verhaeren (Sint-Amands), René De Clercqmuseum (Deerlijk), Stijn Streuvelshuis 'Het Lijsternest' (Ingooigem), en het Timmermans-Opsomerhuis van Lier.

Het spreekt vanzelf dat het hier om een zeer diverse groep gaat van deelnemers die op een heel verschillende schaal en wijze opereren. Zo is het De Clercqmuseum een klein broertje dat, onafhankelijk, bijna volledig op vrijwilligers draait en financieel grotendeels zelfbedruipend is. Moeilijk vergelijkbaar met erkende, professioneel draaiende instituten zoals bv. het AMVC waar de digitale ontsluiting van de collectie (het systeem Agrippa) al heel ver gevorderd is. Het wordt dus zoeken naar een gemene deler die voor iedereen nuttig, uitvoerbaar en aanvaardbaar is. Naast een uniforme registratie van de collecties met de nodige links en verwijzingsmogelijkheden, wil het platform ook informatie, kennis en expertise uitwisselen over collectiebeheer (bv. gezamenlijke aankoop van zuurvrije mappen en dozen voor de conservering van foto's e.d.), het wil als groep door gezamenlijke communicatie de musea en schrijvershuizen als geheel promoten (o.m. de publiekswerking en educatieve werking). De pretentie is dat iedereen die op gelijk welk niveau bezig is met literair erfgoed, ooit bij het platform zal terecht kunnen, gaande van de museumbezoeker en literatuurlijfhebber, tot de vorsers, studenten, historici, de onderwijswereld enz.

Na de ondertekening door de deelnemers van een gemeenschappelijke intentieverklaring eind 2005 en een succesvolle persconferentie in het AMVC op 13 juni jl., besliste de Vlaamse overheid een som vrij te maken om de eerste fase van het project nl. het gemeenschappelijke registratieproject te ondersteunen. Er werd een vaste kracht aangeworven die momenteel de fameuze gemene deler zoekt tussen de musea en schrijvershuizen, waarna een aangepast actieplan zal worden opgesteld en uitgevoerd. Het gezamenlijke communicatieproject volgt later. Het spreekt voor zich dat dergelijke initiatieven, zolang ze ruimte blijven geven aan de eigenheid en geaardheid van alle deelnemers, een wissel zijn op de toekomst van elk van ons.

Joost Vandommele

Enkele weetjes...

Wim Helsen droeg onlangs het gedicht *Mijn klein, klein dochterke* voor in 'Man bijt hond'. Hij droeg het op aan alle ouders met een klein dochterke en dankte René De Clercq voor dit mooie gedicht.

Een klein harmonium uit 1870 dat vroeger in de kapel Ter Ruste stond, is terug aan Deerlijk geschonken door Willy Bossuyt uit Zwevegem. Van harte dank. Het staat voortaan op een ideale plaats in ons museum.

Aan de schoolgaande jeugd willen we van nu af aan demonstreren hoe de mensen vroeger water pompten. Daarvoor is Luc Seynhaeve, medewerker van de stichting, bezig met het herstellen van de pomp in het keukentje van het museum.

Moederke Alleen

Woorden: René De Clercq (1877 - 1932)

Muziek: Emiel Hullebroeck (1878 - 1965)

Matig. *p*

Zang

1. Wie zal er ons kin-de-ke dou - wen en
2. Wie zal naar ons kin-de-ke kij - ken, dien
3. Wie zou voor ons kin-de-ke der - ven haar

Klavier

6

doet het zijn moe-der-ke niet? — Wie zal er zijn de - ken-tjes vou - wen, dat't
bleu-zen-den stou-ten ka - poen? — Wie zal er zijn hem-de-kes strij - ken, zijn
laat - - ste krui-mel-ke brood? — Wie zou er, wie zou er voor ster - ven, en

10

mf

schaars door een hol-le-ke ziet? — Klei - ne, klei - ne moe - der-ke al-leen, douw-douw-douw-de-ri-
haar-ken in krul-le-kes doen? — la - chen op kind en op dood? —

mf

15

mf *pp* *Vertragend*

dei - ne, klei - ne, klei - ne moe - der-ke al-leen kan van uw wieg-ske niet scheën. —

mf *pp*

Vlaams Literair Festijn

Op 24 oktober 2006 ging onder deze titel een manifestatie door in Antwerpen waar literaire coryfeeën als Tom Lanoye en Kristien Hemmerechts, politiek correct, lustig de draak konden steken met sommige, door hen als bruin gecatalogeerde voorgangers, o.m. onze René De Clercq. Naast het feit dat onze vriend Lanoye dikwijls fulmineert 'zonder vel over zijn buik' - wij denken hier aan een artikel van hem in Humo waar hij René en Staf De Clercq zonder onderscheid door mekaar haspelde - menen wij over de grond van de zaak voldoende te hebben gepubliceerd in onze nieuwsbrieven van 1997 *René De Clercq in De Grooten Oorlog* en 2002 *Vlaams idealisme: bezingen of verguizen?* Het Vlaams Literair Festijn was er echter zover over dat (zelfs) Marc Reynebeau reageerde in de pers. Onder de titel 'Vlaams literair azijn' reageerden ook Matthijs de Ridder en Geert Buelens in de lezersrubriek van 'De Morgen' dd. 31 oktober 2006*. Wij nemen hier zonder commentaar de passage m.b.t. René De Clercq uit hun tekst over.

Het Vlaams Literair Festijn was een anachronistische avond. Want hoewel het VB uiteraard de historische erfgenaam is van een bepaald soort Vlaamsnationalisme, betekent dat niet automatisch dat de Vlaamsnationale retoriek in tachtig jaar ongewijzigd zou zijn. Hoe retrograde 'volksverbonden' het VB-discours ook is, hun 'Vlaanderen' is niet noodzakelijk dat van René de Clercq. Met zijn gedicht Daar is maar één Vlaanderen opende de avond en daarmee was de toon gezet: 'VB = Vlaamse Beweging = Vlaamsgezinde literatuur = zo passé als maar kan zijn'. Maar met veel plezier stellen wij voor u een avond samen waarin wij met socialistische strijdverzen helemaal hetzelfde effect sorteren, overigens met inbegrip van gedichten van René de Clercq.

René de Clercq immers was behalve Groot-Dietscher ook één van de literaire idolen van linkse dichters als Paul van Ostaïjen. De Clercqs poëzie behoort, volgens de auteur van Bezette Stad, 'tot dit lyriese positivisme, zonder flou, zonder impressionisme, zonder hartsaandoening, reëel en niet uitspattend, dat wij, expressionisten, steeds hebben gepostuleerd en nagestreefd'. Zo beschouwd is De Clercq dus niet de rechtse, achterhaalde verzenbakker die we er vandaag graag in zien, maar een inspirerend voorbeeld dat in de moderne Vlaamse poëziegeschiedenis van belang blijft. Verslaggever Marc Cloostermans hoorde er enkel 'extatisch gebrabbeld zonder inhoud' in (DS 26/10). Het is nochtans de inhoud waaruit grote delen van de Vlaamse literatuur zijn gegroeid, evenals de mogelijkheid die Cloostermans had om in eigen taal te studeren en publiceren.

Uiteraard kun je met alles lachen, maar waarom zou je? Om jezelf daardoor superieur te wanen aan die Vlaamse kloefkappers van weleer? De Clercqs politieke opvattingen waren overigens bepaald niet eenduidig: grote gezangen over Dietsland worden afgewisseld met loyale lofdichten op Koning Albert. Hem in verband brengen met de nazistische voorgangers van het VB is alweer anachronistisch, want in 1933 was De Clercq al dood.

Joost Vandommele

* Matthijs De Ridder (Universiteit Antwerpen) en Geert Buelens (Universiteit Utrecht) stelden o.a. mede het boek samen *De Trust der Vaderlandsliefde. Over literatuur en Vlaamse Beweging (1890-1940)*.

Toen De Clercq op het college zat

Op 12 december 2006 kwam Romain Vanlandschoot voor een 65-tal aanwezigen spreken over de collegejaren van De Clercq. Over de kleine geschiedenis en de faits divers in het college kwamen we weinig te weten. Vanlandschoot gaf echter een magistrale, goed gestructureerde schets van de achtergronden of 'de sociale en religieuspolitieke conjunctuur' waarbinnen het college van Tielt in de jaren 1890 functioneerde. Ingewikkelde materie misschien maar Vanlandschoot, biograaf en kenner van Verschaeve, Rodenbach en Verriest (biografie in de steigers) verstaat de kunst om op een glasheldere manier, in een mooie verzorgde taal en met veel kennis van zaken zijn publiek te boeien en te overtuigen.

De 19de-eeuwse toestanden klinken in hedendaagse oren ongelooflijk. Om ze ten volle te begrijpen moet men proberen zich in de tijdsgeest in te leven. Na de Franse Revolutie waar de aloude kerkelijke privileges op hardhandige wijze werden afgeschaft, probeerde de Kerk na 1830, gebruik makend van de constitutionele vrijheden van onderwijs, vereniging en meningsuiting, haar vroegere positie te herwinnen. Het zou een onmogelijke strijd worden tegen een veranderende sociaaleconomisch-democratische realiteit waar de Kerk zich uiteindelijk bij zou moeten neerleggen. In plaats van de moderniteit te stoppen zou zij er zich moeten aanpassen om toch nog enige geloofwaardigheid te behouden.

Meer dan de andere Belgische bisdommen zette het bisdom Brugge in de 19de eeuw alle zeilen bij om elke vorm van moderniteit en democratie de pas af te snijden. Men ging er traditioneel van uit dat de bestaande maatschappelijke orde (dit omhelst ook de inferieure positie van het Vlaams) geschapen en gewild was door God en dus niet-contesteerbaar. De werkman moest gelaten de gevolgen dragen van de lagere staat waarin God hem had geplaatst. Berusting zou hem in het hiernamaals worden vergoed. Bewuste, zoekende mensen werden daarentegen als hovaardig en opstandig gecatalogeerd. Een studie van Rombouts, verschenen in het BTNG (Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis) van 1971, over paasverzuim in het bisdom Brugge, bewijst, dat zeker op het West-Vlaamse platteland de kerkelijke controle in de 19de eeuw omzeggens integraal was. In Deerlijk het geboortedorp van Hugo Verriest en René De Clercq was het paasverzuim haast nihil*. Alleen de vissers, de 'Fransmans', de kleinsteedse intellectuelen en vrije beroepen waren minder controleerbaar. Niettegenstaande deze quasi volledige controle, voelde men de bui van allerlei komende veranderingen hangen. In 1886 had men in de Waalse industriebeekens uit wanhoop fabrieken, machines, kastelen enz. kapotgeslagen. Het leger had ten koste van vele doden in de massa geschoten. De feiten waren danig uitvergroot en de schrik voor het socialisme was nooit zo groot geweest, zeker in die gebieden waar het met moeite bestond.

Het typisch West-Vlaamse systeem van bisschoppelijke colleges was een bijkomend instrument om alle vernieuwing in de kiem te smoren. West-Vlaanderen telde zo'n 500 collegestudenten van wie 90 in het Tieltse Sint Jozefcollege. Zij zouden de nieuwe elite vormen die de toekomst moesten veilig stellen. Elke oppositie inzake democratische, Vlaamse en sociale ideeën moest er koste wat kost in de kiem worden gesmoord.

Vanlandschoot zet haarfijn uiteen hoe in een algemene antisocialistische atmosfeer enkele flaminganten en christendemocraten zich positioneren. Sommigen, zoals Hugo Verriest, blijven zolang mogelijk binnen de katholieke partij maar krijgen uiteindelijk toch het deksel op de neus. Na zijn overplaatsing naar Wakken in 1888 wordt hij in opdracht van het bisdom bespioneerd door de Tieltse deken Verraes. Zijn flamingantische activiteiten, contacten met democraten (w.o. priester Daens) en andersdenkenden worden nauwlettend in de gaten gehouden en overgebiefd. Verriest wordt midden 1895, bij het aantreden van mgr. Waffelaert, die schoon schip wil maken - en precies één jaar vooraleer ook de potentiële oproerkraaijer De Clercq van het college wordt weggezonden - van Wakken naar Ingooigem 'verbannen' om alle (ook electorale) risico's te vermijden. Andere democraten binnen de katholieke partij en de kerkelijke structuren worden op alle manie-

ren tegengewerkt, en zoveel mogelijk monddood gemaakt en gerecupereerd, indien niet anders mogelijk. De Daensistische agitatoren, Hector Plancquaert en Léonce Du Cattillon, beiden niet toevallig afkomstig uit de West-Vlaamse periferie, houden via hun publicaties, meetings, verkiezingsdeelnames en hun pleidooien voor een onafhankelijke Christene Volkspartij voortdurend druk op de ketel (“om de plattelandsbevolking op te beuren, te ontvoogden en te ontslaven” aldus Du Cattillon). De Daensistische onderpastoor Florimont Fonteyne wordt om zijn democratische activiteiten (opzetten van de Bond der Thieltse Volkswerken) door het bisdom uit Tielt naar Brugge overgeplaatst.

Vanlandschoot schetst ook de rol van bekende figuren zoals kardinaal Goossens, de Brugse bisschoppen Faict, De Brabandere, Waffelaert en politici zoals premier Auguste Beernaert (eerste minister van 1884 tot 1894 onder wie het AMS (Algemeen Meervoudig Stemrecht) wordt ingevoerd, kamervoorzitter van 1895 tot 1900 en verkozen in Roeselare-Tielt), Arthur Verhaegen, Alois van de Vijvere, graaf Charles Woeste en de Kortrijkse deken Edward De Gryse. Zoals het een historicus die de 19de eeuw behandelt, betaamt, heeft Vanlandschoot de plaatselijke pers (in de late 19de eeuw bestond er een zeer diverse, actieve pers die uitgesproken standpunten verdedigde) volledig uitgepluisd, hetgeen een schat aan informatie oplevert.

De principaals van de West-Vlaamse colleges rond bisschop Faict geschaard in 1882. Staande links: Théodule Busschaert, principaal van het Tieltse college. Vierde van links boven: Hugo Verriest, principaal van het Ieperse college. Rechts van Mgr. Faict, zijn opvolger Mgr. De Brabandere en rechts van deze Amand Dambre, inspecteur van de bisschoppelijke colleges.

In het Tieltse college zelf bevinden zich onder de leraars figuren uit de twee kampen nl. pionnen van de bisschop (o.m. Théodule Busschaert en inspecteur Amand Dambre) en democratische sympathisanten (Jules De Berdt, Constant Huys). De manipulatie, interpretatie en praktische invulling van de encycliek Rerum Novarum, de groei van nieuwe pedagogische opvattingen, de semi-klandestiene flamingantische tijdschriften zoals ‘De Vlaamse Vlagge’ en de verzuchting om de eerste taalwetgeving op het Middelbaar Rijksonderwijs van 1883, ook (op een niet-verkapte wijze) in het katholiek onderwijs te implementeren, zetten de toon. Men moet toch even glimlachen bij de gedachte dat De Clercq in de Société Littéraire van het college de ‘Chant de guerre des Belges au temps de Jules César’ en meer van dat fraais voordraagt. Vanlandschoot schetst ook goed de

genese van De Clercq's 699 verzen tellende gedicht 'Rerum Novarum of Arbeid en Lijden' van 1895.

Het is, aldus Vanlandschoot, in dit specifiek spanningsveld dat De Clercq's visie geboren wordt, een visie die hij ondanks alle latere stedelijke en andere invloeden nooit zou verlaten ("Zonder deze specifieke invloeden van sociale bewogenheid én zonder Gezelle zou René De Clercq in zijn Gentse jaren (1896-1902) nooit de weg naar Verriest gevonden hebben", dixit RV). Uiteraard groeien met de bewustwording van De Clercq in deze context eveneens de oorzaken en specifieke omstandigheden waarvoor men De Clercq in mei 1896 uit het Tieltse college zal wegzenden. Na zijn gedwongen vertrek worden de sporen van De Clercq's bestaan in Tielt systematisch weggezuiverd want zijn bijdragen als 'rapporteur' van de 'Société Littéraire', veelbetekenend ondertekend met Renaat De Clercq, zijn uit het verslagboek gescheurd. De democratisch gezinde principaal Deberdt zal er evenwel voor zorgen dat De Clercq in vruchtbare bodem nl. het Sint-Amandscollege van Kortrijk terecht komt. Men zal hem daar zelfs discreet helpen zijn eerste dichtbundel te publiceren.

De volledige tekst van Vanlandschoot's discours *1890-1896 Een Brandende Tijd, achtergronden Tieltse collegejaren René De Clercq*, voorzien van de nodige voetnoten en bibliografie kan door de geïnteresseerde lezer worden geraadpleegd via onze webstek www.renedeclercq.be. Samen met desbetreffend hoofdstuk in de doctoraatsthesis over De Clercq van dr. Koen Hulpiau, geeft deze tekst een goed inzicht in diens jeugdijaren, de wortels van zijn overtuiging en engagement evenals in de genese van zijn dichterschap.

* In Deerlijk, het geboortedorp van Verriest en De Clercq bedroeg het paasverzuim respectievelijk in 1848 0.10%; 1854 0.09%; 1869 0.03%; 1871 0.03%; 1878 0.05%; 1881 0.30 %; 1883 0.40%; 1887 0.24%; 1893 0.21% en 1910 0.22% van de bevolking.

Joost Vandommele

Tentoonstelling ds. Jan Derk Domela Nieuwenhuis

Onder de titel 'Jan Derk Domela Nieuwenhuis en René De Clercq, kinderen van de romantiek' opende in ons museum op 23 april 2006 een tentoonstelling onder grote belangstelling. De hele zomer bereikte deze toch wel gespecialiseerde manifestatie het publiek voor wie ze bedoeld was. De panelen-in-verkleinde-vorm en bijhorende teksten zijn nog steeds verkrijgbaar. Op onze webstek vind je ook de integrale tekst van de gelegenheidstoespraak van Romain Vanlandschoot bij de opening: 'Het moeilijke jaar 1915 in Nederland, achtergronden bij de toenadering tussen René De Clercq en Domela Nieuwenhuis'.

De brochures van Romain Vanlandschoot kunt u raadplegen op de webstek www.renedeclercq.be of aanvragen via het secretariaat: Jan Dhaluin, Vichtesteeuweg15, 8540 Deerlijk.

1890–1896 Een brandende tijd. Achtergronden Tieltse collegejaren René De Clercq
Het moeilijke jaar 1915 in Nederland. Achtergronden bij de toenadering tussen René De Clercq en Jan Derek Domela Nieuwenhuis Nyegaard

Privé-erbetoon aan dichter René De Clercq

Tijdens de renovatie van bakkerij Hanssens liet bakker Pol de grootste muur sieren met een strofe uit het gedicht *Bij den bakker*, verschenen in *Liederen voor 't Volk*, Maldegem (V. Delille) 1903. Dankjewel, Pol, voor dit prachtige initiatief.

BIJ DEN BAKKER

OVEN, trog en pale,
Blusscher en fornuis,
Dat hoort altemale
Bij den bakker 't huis.
Broodjes in den oven,
Riekt er iets zoo zoet?

Vijftiende Vlaamse Zangavond

Rond de piano van René De Clercq

met medewerking van de koren:

Seniorenkoor Bekaert, Koninklijk Parochiaal Koor Sint-Lodewijk, Sint-Cecilia Koor Deerlijk

Dirigent samenzang en soliste: Monique Naessens

Begeleiding: Hugo De Backer, Didier Debels en Paul Tuts

Laat liederen horen – Beiaardlied – Vlaamse Kermis – Kuipertjen kuint – Hemelhuis – Tineke van Heule – Vlaanderen, dag en nacht - Lied van het vlas – Het loze vissertje – Het kosterken – De Gilde viert – Moederke alleen – De boemlala – Kermislied – Daar is maar één Vlaand'ren – Schoon lieveken, waar waarde gij – Mijn zoetlief was een weverkijn – Laat ons, liefste, samen varen – De wiesters – Ring-King – Klompenliedeke – Vier weverkens – Schachtenliefde – Op de purp'ren hei – Waar is 't brongroen eikenhout – De bietebouw – Laat ons een bloem – Klokke Roeland – Omdat ik Vlaming ben – Waar Maas en Schelde vloeien

Vrijdag 23 februari 2007 om 20 uur in d'Iefte Deerlijk

ZAGERS.

Met woest
gerucht,
in 't noest
gehucht,
daar hoor ik,
zind'rend op gezang,
een zage dagen lang.

Bezie
die ruk,
dat knie-
gebuk,
en overhands,
zo klein, zo groot,
die twee, lijk Tijd en Dood!

Omhoog
hun zaag,
omlaag
hun zaag,
die tanden toont,
bij elke terd,
al bijtend in het berd.

En stam
na stam,
en boom
na boom,
en beuk, èn berk,
èn eik, èn olm,
't valt al in plank en molm!

Zo wordt
en stort
een pracht-
geslacht,
een boom, een bos,
een huis, een staat,
tot molm in stof vergaat.

Gedichten,
Amsterdam
(S.L. Van Looy) 1907

